

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Заклад вищої освіти	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Освітня програма	24708 Музеєзнавство, пам'яткознавство
Рівень вищої освіти	Магістр
Спеціальність	027 Музеєзнавство, пам'яткознавство

Цей експертний висновок складений за результатами розгляду галузевою експертною радою (ГЕР) акредитаційної справи. Розгляд справи ГЕР є частиною акредитаційної процедури Національного агентства і здійснюється на основі поданих закладом відомостей про самооцінювання освітньої програми, а також звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ГЕР - галузева експертна рада

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

23.04.2020 р.

Справа № 0048/АС-20

Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань «02 Культура і мистецтво» у складі:

Осередчук Ольга Анатоліївна – головуєчий,
Serhii Marchenko,
Vitalii Okhmaniuk,
Yurii Vakulenko,
Алфьорова Зоя Іванівна,
Безбородько Олег Анатолійович,
Жукова Олена Вікторівна,
Іваненко Тетяна Олександрівна,
Липківська Ганна Костянтинівна,
Лисичка Олександр Миколайович,
Олена Воскобойнікова-Гузева,
Яковець Інна Олександрівна,

за участі запрошених осіб:

Бугров Володимир Анатолійович – представник ЗВО,
Шидловський Павло Сергійович – гарант ОП,

розглянула на своєму засіданні матеріали акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми:

Назва ЗВО	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	24708
Назва ОП	Музеєзнавство, пам'яткознавство
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	027 Музеєзнавство, пам'яткознавство
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Магістр
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

За результатами розгляду акредитаційної справи галузева експертна рада

РЕКОМЕНДУЄ

ухвалити рішення про акредитацію.

За – 12, Проти – 0

1. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР

підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, або для призначення повторної акредитаційної експертизи, відсутні

наявні підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

наявні підстави для призначення повторної акредитаційної експертизи

2. Підсумки роботи експертної групи та їх оцінка ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає власну оцінку відповідності освітньої програми, базуючись на змісті звіту експертної групи та інших матеріалах акредитаційної справи. ГЕР зобов'язана обґрунтувати власну оцінку, незалежно від того, чи вона збігається чи відрізняється від оцінки, наданої експертною групою. Особливо потребують обґрунтування та докладності рівні відповідності А, Е та F.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

Цілі освітньої програми у визначенні "сформулювати поглиблені знання з музеєзнавства та пам'яткознавства" мають узагальнений характер, що не дозволяє відрізнити її від аналогічних програм та визначити, у чому полягає її фокус. Задекларовані цілі формування організаторських та управлінських компетенцій з елементами інноваційного характеру в цілому відповідають Стратегічному плану розвитку Університету (Стратегічний план розвитку Університету на період 2018-2025 року <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Development-strategic-plan.pdf>), але потребують конкретизації.

1.2 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

Враховуючи сучасні вимоги до підготовки кадрів в музейній та пам'яткоохоронній галузях, потреби заінтересованих сторін у практичних навичках і здатності до інноваційної діяльності випускників спеціальності 027, такі цілі освітньої програми та програмні результати навчання як здатності до науково-дослідної, освітньої та управлінської діяльності, були визначені з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

Освітня програма має розмиті дані про визначення цілей та результатів навчання з урахуванням тенденціями розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм. Так, зовсім не визначено, які конкретно вітчизняні та іноземні програми були враховані при формуванні цілей та програмних результатів навчання. Звертаємо увагу, що магістрів за спеціальністю "музеєзнавство, пам'яткознавство", окрім вказаних двох партнерів, готують ще й у ХДАК, НУ "Львівська політехніка", РДГУ. Було б доречно звернути увагу й на магістерські програми за спеціальністю "Музеєзнавство, пам'яткознавство" на пострадянському просторі. До того ж, в ОНП зазначено, що протягом багатьох років спостерігається брак професійних кадрів, що можуть працювати в сфері музеєзнавства та охорони пам'яток, але не вказано, яких саме фахівців не вистачає: фахівців з управління та розвитку проектів в культурній спадщині чи фахівців з реалізації напрямків внутрішньомузейної діяльності тощо? Знання цих потреб дозволило б визначити, якою мірою програмні результати навчання сприятимуть подоланню цієї кризової ситуації.

1.4 Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності).

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

На момент розробки Освітньої програми 2018 р. державні стандарти вищої освіти спеціальності 027 "Музеєзнавство, пам'яткознавство" для другого (магістерського) рівня були відсутні. 4.03.2020 р. стандарт затверджено Наказом МОН №369. Програмні результати навчання в цілому відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

2.1 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

Обсяг освітньо-наукової програми 120 кредитів ЄКТС відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для магістерського рівня вищої освіти та стандарту вищої освіти для спеціальності 027 "Музеєзнавство, пам'яткознавство" другого (магістерського) рівня, затвердженого 4.03.2020 р. Наказом МОН №369.

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання

Система усіх освітніх компонентів навчального плану в цілому спроможна забезпечити досягнення програмних цілей та результатів навчання магістрів ОНП «Музеєзнавство та пам'яткознавство». Але при цьому зміст освітньої програми не має чіткої структури, оскільки окремі освітні компоненти відносяться до бакалаврського рівня (на магістерський рівень вступають з певною музеєзнавчою підготовкою, тому базові курси з організації музейної діяльності - це повтор ОК бакалаврського рівня) ста мають некоректне формулювання (наприклад ОК "Музейний та виставковий дизайн" має некоректне формулювання та відноситься до експозиційної діяльності музею як цілісної освітньої компоненти наряду з "Науковою організацією фондів музею" та Організацією науково-дослідної роботи в музеях").

2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

В цілому, зміст освітньої програми відповідає предметній області спеціальності 027 "Музеєзнавство, пам'яткознавство". ОНП характеризується пріоритетом музеєзнавчих ОК (10) над освітніми компонентами, що дають підготовку в галузі пам'яткознавства (4). Також, наявність лише двох освітніх компонент з менеджменту та професійної етики не спроможні в повною мірою забезпечити спеціальну освіту з акцентом на організаторських та управлінських компетентностях.

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

Чинна структура ОНП передбачає відведення 25% кредитного обсягу навчального часу для вибіркового освітніх компонентів. У матеріалах самооцінювання зазначено, що ОНП передбачає реалізацію вибіркової освітніх компонентів за змішаним принципом: 26 кредитів ЄКТС – за блоковим (пропонується 2 блоки по 7 дисциплін відповідно до 2 спеціалізацій) та 4 кредити – за вибором студента з інших переліків (при цьому зазначено лише 1 перелік з трьох дисциплін). Наразі така кількість вибіркового освітніх компонентів є мінімально можливою для забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти. Такий вибір потенційно обмежує можливості для формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти.

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

Освітня програма та навчальний план передбачають на практичну підготовку здобувачів освіти за даною ОНП 12 кредитів ЄКТС, що відведені на 8-тижневий музейну науково-дослідну практику у 4-му семестрі. Опис практичної підготовки здобувачів освіти не містить аналізу компетентностей, які забезпечуються в ході практики. Основні компетентності, які студенти отримують в результаті проходження практики пов'язані з усіма напрямками діяльності музейних установ (освітня, експозиційна, фондова та інші роботи), але студенти вже з цими навичками вступили на навчання (згідно ПВФВ для вступу на ОНП).

2.6 Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям

Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим в ході вивчення дисциплін «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної

власності», «Професійна та корпоративна етика», проходження практики, виконання індивідуальних завдань та проєктів.

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

ОНП розроблена за відсутності стандарту спеціальності. При розробці ОНП «Музезнавство, пам'яткознавство» проєктна група спиралася на Довідник кваліфікаційних професій працівників, випуск 81 «Культура і мистецтво», розділ 2 «Музеї та заклади музейного типу» (https://ips.ligazakon.net/document/view/mus3690?an=2&ed=2000_04_14).

2.8 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

ОНП має обсяг 120 кредитів ЄКТС, що виконуються протягом 2 років (у середньому – 30 кредитів/семестр). У 4-му семестрі здобувачі проходять музейну науково-дослідну практику та готують магістерську роботу. На написання курсової та магістерської робіт, музейну практику виділено 31 кредит ЄКТС; 89 кредитів – на вивчення теоретичного компоненту (http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/images/pdf_doc/Op_027_mag_den_2020.pdf), що відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

2.9 Структура освітньої програми та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою у разі її здійснення узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою не здійснюється.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

3.1 Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

3.2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми

Особливості ОНП у частині фахового вступного випробування конкретизуються програмою вступного фахового випробування (ПВФВ). Ознайомлення з ПВФВ для вступу на ОНП засвідчило, що її зміст включає початкові (вхідні) компетентності з основ музезнавства, освітньої діяльності музеїв, експозиційної, фондової роботи в музеї та пам'яткознавства, потрібних для того, аби розпочати навчання на ОНП (http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/images/word_docs/programm_magistry_muzezn_denna.doc). Зверніть увагу, освітні компоненти, що формують компетентності з основ музезнавства

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО регулюються Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність КНУ імені Тараса Шевченка (http://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=804&lang=uk), Порядком поновлення та переведення здобувачів вищої освіти у КНУ імені Т. Шевченка (<http://vstup.univ.kiev.ua/userfiles/files/instruction.pdf>), Правилами прийому до КНУ імені Тараса Шевченка (<http://vstup.univ.kiev.ua/userfiles/files/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BE%D0%BC%D1%83%202020%20.pdf>), Положенням про організацію освітнього процесу у КНУ імені Т. Шевченка (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf), Наказом ректора Про затвердження Порядку проведення в КНУ імені Т. Шевченка атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Nakaz_atestaciya_PK_2016.jpg). Двоє студентів 2019 року вступу даної ОНП в другому семестрі за програмою академічної мобільності проходять навчання в Університеті св. Климента Охридського (Софія, Болгарія) та Університеті Коменіус (Братислава, Словаччина). Залишається не зрозумілим, чи є програма академічної мобільності доступною для всіх учасників освітнього процесу.

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Наразі МОН не затвердило порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Київський національний університет імені Тараса Шевченка не здійснює визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті до затвердження регуляторних актів. Після затвердження порядку в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка буде застосовуватись процедура освітніх декларацій.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Водночас, методами навчання на ОНП «Музезознавство, пам'яткознавство» другого (магістерського) рівня освіти задекларовано: лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота, які насправді є формами навчання. Таким чином, методи (наприклад: словесний, усний, візуальний, інтерактивний тощо) навчання не розкриті. Рівень задоволеності здобувачів вищої освіти методами навчання і викладання не продемонстрований.

4.2 Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)

Форма силабуса ЗВО не практикується. Наявна конкретна інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання представлена в ОНП спеціальності та робочих програмах навчальних дисциплін (обов'язкового компоненту), розміщених на сторінці кафедри археології та музезознавства

4.3 Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми

Студентам надається реальна можливість поєднувати навчальний процес з науковими дослідженнями через підготовку курсової і магістерської роботи, проведення експериментальних досліджень, виконання індивідуальних дослідницьких завдань і розробку окремих дослідницьких тем і проєктів. При кафедрах археології та музезознавства, етнології та краєзнавства є наукові лабораторії, в яких проводяться заняття. Студенти мають змогу оприлюднення результатів власних наукових досліджень на наукових конференціях («Шевченківська весна 2019», «Археологія і музейна справа в системі освіти і науки» в 2019 році).

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

Конкретизовані дані про оновлення змісту освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у галузі музезознавства, пам'яткознавства не наведені

4.5 Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти

Конкретизовані дані про навчання викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти відсутні. Вказано лише, що двоє студентів здійснюють навчання за програмою академічної мобільності в Університеті св. Климента Охридського (Софія, Болгарія) та Університеті Коменіус (Братислава, Словаччина), але завдання програми не розкриті.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

5.1 Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь

Форми контролю та оцінювання результатів навчання в Київському національному університеті регулюються Положенням про організацію освітнього процесу http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf. Протягом семестру відбувається оцінювання знань та вмінь студентів за роботу на семінарських/практичних заняттях, самостійну роботу (виконання індивідуальних завдань, підготовка рефератів, презентацій, проєктів), модульний контроль в кінці кожного змістовного блоку. Таким чином, форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими й зрозумілими.

5.2 Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)

Атестація випускників освітньо-наукової програми «Музеезнавство, пам'яткознавство» спеціальності 027 «Музеезнавство, пам'яткознавство», освітнього рівня магістр, проводиться у формі комплексного кваліфікаційного іспиту з музеезнавства, пам'яткознавства та захисту магістерської роботи (проєкту), що повністю відповідає вимогам стандарту вищої освіти за спеціальністю 027.

5.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, які забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

На першому аудиторному занятті викладачі розповідають про порядок та критерії оцінювання знань, завдання, які необхідно буде виконати протягом семестру, очікувані строки виконання тощо. Під час годин консультацій науково-педагогічних працівників студенти також можуть отримати інформацію про дисципліну. Питання забезпечення об'єктивності оцінювання розкриті в п. 7.1.7, 7.1.8 Положення про організацію освітнього процесу http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf. На ОП «Музеезнавство, пам'яткознавство» здобувачі освіти мають певний час для навчання, перш ніж їх оцінюватимуть, оцінювання проводиться більш ніж одним викладачем, оцінювання є послідовним, складається з кількох етапів, усі студенти мають рівні можливості.

5.4 У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності

Питання стандартів академічної доброчесності, процедур їх дотримання висвітлені в пунктах 9 та 10 Положення про організацію освітнього процесу http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf та Етичному кодексі університетської спільноти <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf>. Цільовий (окремий) моніторинг обізнаності здобувачів вищої освіти з процедурами проведення контрольних заходів і механізмів оскарження процедури або результатів контролю як відповідне технологічне рішення не проводиться.

Критерій 6. Людські ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

6.1 Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання

Наведена професійна та академічна кваліфікація окремих викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, породжує сумніви у здатності забезпечити досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання. Так, навчальну дисципліну "Музейний та виставковий дизайн" викладає фахівець з історії мистецтва, на той час як експозиційне будівництво - один з основних видів музейної діяльності, що вимагає високої кваліфікації в експозиційній справі. Дисципліна "Новітні технології в музейній справі" вимагає підвищення кваліфікації в інноваційній музейній діяльності, сучасній музеології, а не Інституті історії України НАН.

6.2 Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми

Конкурсний добір викладачів в Київському національному університеті відбувається на основі Порядку конкурсного відбору на посади науково-педагогічних працівників <http://senate.univ.kiev.ua/?p=184>. Оголошення про конкурс публікуються на сайті Вченої ради Університету <http://senate.univ.kiev.ua/?cat=9>. Заяви про участь у конкурсі мають право подавати особи з науковим ступенем або вченим званням, а також особи зі ступенем магістра, які за своїми освітньо-кваліфікаційними якостями відповідають вимогам, що ставляться до науково-педагогічних працівників законодавством України та Статутом Університету.

6.3 Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

Посилання на конкретні приклади, яким чином ЗВО залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу відсутні.

6.4 Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

Широка практика залучення до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців відсутня. Наведений приклад залучення до викладання дисципліни «Сучасна виставкова діяльність: тенденції та форми» (з блоку вибору студентів) директора міського музею «Духовні скарби України» Добрян Д.М. не дає можливості оцінити вплив такого залучення на досягнення цілей та програмних результатів навчання за даною ОНП.

6.5 Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями

В Університеті розроблені загально університетські програми підвищення кваліфікації, питання підвищення кваліфікації курує Інститут післядипломної освіти КНУТШ <http://www.ipe.knu.ua/> та Науково-методичний центр організації навчального процесу <http://nmc.univ.kiev.ua/doc.htm>. Гарант освітньої програми доцент Шидловський П.С. «Музеєзнавство, пам'яткознавство» неодноразово проходить стажування в іноземних закладах, в рамках яких читав відкриті лекції для студентів. Деталізована інформація, яким чином ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів ОП, відсутня

6.6 Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності

Під час процедури продовження контракту науково-педагогічних працівників обговорюється викладацька майстерність особи, що претендує на посаду. Для оцінки рівня професійної кваліфікації претендент, який працює в Університеті, проводить відкрите заняття (лекцію, семінар тощо). Претендент, який не працює в Університеті, виступає перед науково-педагогічними працівниками кафедри з науковою доповіддю. Представники студентів долучаються до обговорення кандидатур викладачів на Вченій раді історичного факультету. Поки що в університеті лише планується проводити тренінги, спрямовані на покращення викладацької майстерності науково-педагогічних працівників.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

7.1 Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми гарантують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання

В Університеті створена необхідна матеріально-технічна база. Заняття з освітньої програми «Музеєзнавство, пам'яткознавство» відбуваються в приміщеннях Археологічного музею КНУТШ (фонди, експозиція) та інших музеях м. Києва, де вони можуть ознайомитись з необхідним обладнанням для майбутньої професійної діяльності, отримати вказані в ОП професійні навички. В аудиторних приміщеннях під час лекцій використовуються ноутбук HP Pavilion dv5, телевізор LG 32LA667V, телевізор Philips 50PFL4208T. Крім того, викладачі та студенти під час занять використовують власні ноутбуки. В структурі Київського національного університету імені Тараса Шевченка є Наукова бібліотека ім. М. Максимовича до якої є вільний і безкоштовний доступ усіх викладачів та студентів. На кафедрі археології та музеєзнавства є громадська бібліотека, що нараховує біля 5000 одиниць зберігання. Це створює сприятливі умови для навчання студентів, отримання необхідних знань в повному обсязі, виконанню програмних результатів навчання.

7.2 Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або

наукової діяльності в межах освітньої програми

Здобувачі вищої освіти забезпечені безоплатним користуванням Інтернетом, бібліотеками, навчальною та науковою базами, музеями університету, їх фондами та лабораторіями, інформаційними ресурсами, необхідними для навчання, викладацької і наукової діяльності в межах ОНП. При цьому наукова бібліотека університету надає низку платних послуг, перелік яких зазначено на офіційному сайті бібліотеки (http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/res/pl_poslugi.pdf).

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

Безпечність життя та здоров'я науково-педагогічних працівників та здобувачів забезпечуються через функціонування служб охорони праці та протипожежної безпеки. Одним із підрозділів Університету є Навчально-науковий центр радіаційної безпеки <http://rb.univ.kiev.ua/> В корпусах Університету обладнані ідальні та буфети, контроль асортимент якості продуктів та обслуговування проводяться постійно. Питання основ безпеки, протипожежної безпеки розглядають в ході опанування загальних музейних курсів (наприклад, «Загальна та спеціальна музеологія», «Наукова організація фондів музею»). На першому занятті з музейної практики обов'язково поводить інструктаж з техніки безпеки. В структурі Університету функціонують Клініка <http://univ.kiev.ua/ua/departments/uc> та Інститут психіатрії <http://univ.kiev.ua/ua/departments/psychiatry>, що забезпечують охорону фізичного та психічного здоров'я студентів.

7.4 Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

В Університеті існує власна інформаційна мережа з організації освітнього процесу, ресурсами якої можуть користуватися всі студенти та викладачі. За підтримки роботодавців створено коворкінги та креативні простори. В структурі Університету функціонує Молодіжний центр культурно-естетичного виховання. Наукове товариство студентів та аспірантів, Рада молодих вчених проводять студентські наукові заходи. Вебсторінки Університету, історичного факультету, кафедр, викладачі кафедр, деканат історичного факультету надають необхідну інформацію про освітню програму, навчальні дисципліни, організацію навчального процесу.

7.5 Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

Відповідно до п. 12.3.8. Положення про організацію освітнього процесу http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf Київський національний університет імені Тараса Шевченка забезпечує учасникам освітнього процесу (у т. ч. іноземним громадянам і здобувачам освіти з особливими потребами) безперешкодний доступ до навчально-методичного забезпечення, бібліотечних ресурсів, наукометричних баз даних, надання їм фахової консультаційної підтримки, тощо, а також належне технічне оснащення аудиторного фонду та гуртожитків, надає підтримку випускникам у працевлаштуванні. Це твердження має декларативний характер, оскільки деталізована інформація про достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами не наведена.

7.6 Наявні чіткі і зрозумілі політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Питання вирішення конфліктних ситуацій регулюються Етичним кодексом університетської спільноти <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf>. Дані про моніторинг розуміння здобувачами вищої освіти процедури вирішення конфліктних ситуацій не наведені.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

8.1 Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми, зокрема їх розроблення, затвердження, моніторинг і періодичний перегляд регулюються Положенням про систему забезпечення якості вищої освіти та освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf>). У ЗВО функціонує Науково-методичний центр організації навчального процесу. Освітня програма «Музезнавство, пам'яткознавство» введена в дію в 2018 році, тому перегляду ще не було

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

Представники студентів включені до Науково-методичної комісії та Вченої ради історичного факультету на яких відбувається обговорення та затвердження освітніх програм. Органи студентського самоврядування здійснюють опитування здобувачів з метою виявлення їх потреб, рівня задоволеності навчанням. Право здобувачів вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування бути залученими до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери носить декларативний характер. Посилання на конкретні приклади не наведені.

8.3 Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

Так, обговорення навчального плану та освітньої програми «Музеєзнавство, пам'яткознавство» проходило з залученням представників Інституту археології НАН України, Українського центру розвитку музейної справи, Національного музею історії України, Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенко, але ці зустрічі не були оформлені документально, про що свідчить звіт самоаналізу. Опис освітньої програми оприлюднений на сайті історичного факультету <http://www.history.univ.kiev.ua/masters-degree/> та кафедри археології і музеєзнавства http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=category&id=284&Itemid=181. Але при цьому не зрозуміло, як гарант освітньої програми та проектна група беруть до уваги зовнішні пропозиції. Процедура забезпечення якості з боку роботодавців також не описана.

8.4 Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми

вітня програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство» введена в дію в 2018 р., перший набір студентів відбувся на 2018/2019 навчальний рік. Перший випуск за ОП планується в травні 2020 року, тому така практика поки що відсутня.

8.5 Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми

Освітня програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство» введена в дію в 2018 році. На даний момент не було внесено пропозицій і, відповідно, суттєвих змін до ОП, лише деякі уточнення в питанні про присвоєння професійних кваліфікацій.

8.6 Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

Перший набір за освітньою програмою та спеціальністю «Музеєзнавство, пам'яткознавство» здійснений 2018 року. Акредитація освітньої програми первинна.

8.7 В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

Відповідно до Тимчасового порядку розгляду пропозицій щодо внесення змін до описів ступеневих освітніх програм" від 08.07.2019 року за №601-32 <http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Tymchasovyi%20poryadok%20vnesennya%20zmin%20do%20OOP.pdf> ініціаторами перегляду та внесення змін до опису освітньої програми можуть бути гарант освітніх програм, Вчена рада факультету, Науково-методична рада Університету, Вчена рада Університету, органи студентського самоврядування, ректор чи проректор, сектор моніторингу якості освіти. Процедура внутрішнього забезпечення якості ОП не описана.

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

9.1 Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Права та обов'язки учасників освітнього процесу регулюються Статутом Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/statut/statut-22-02-17.pdf>, Положенням про організацію освітнього

процесу http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf, Положенням про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу <http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf>.

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін

Адреса веб-сторінки, яка містить інформацію про оприлюднення на офіційному веб-сайті ЗВО відповідного проєкту з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін (стейкхолдерів) http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=category&id=284&Itemid=181 Відсутні пропозиції та зауваження відносно змісту даної ОНП з боку стейкхолдерів.

9.3 Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

У відкритому доступі в мережі Інтернет оприлюднена інформація про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) за адресою http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=category&id=284&Itemid=181
http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/images/pdf_doc/Op_027_mag_den_2020.pdf
<http://www.history.univ.kiev.ua/masters-degree/>

Критерій 10. Навчання через дослідження

Рівень відповідності (експертна група)

не застосовується

Рівень відповідності (ГЕР)

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності, визначеного ГЕР, за підкритеріями

10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

не застосовується

10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень наукових керівників

не застосовується

10.3 Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо)

не застосовується

10.4 Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо

не застосовується

10.5 Наявна практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

не застосовується

10.6 Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

не застосовується

3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Цілі освітньої програми у визначенні "сформулювати поглиблені знання з музеєзнавства та пам'яткознавства" мають узагальнений характер, що не дозволяє відрізнити її від аналогічних програм та визначити, у чому полягає її фокус. Рекомендується визначити фокус ОНП у відповідності до компетентностей та програмних результатів навчання згідно затверджених державних стандартів освіти для спеціальності 027 "Музеєзнавство, пам'яткознавство" для другого (магістерського) рівня. Рекомендується використовувати досвід вітчизняних та іноземних програм при формуванні цілей та програмних результатів навчання за даною ОНП. Оскільки протягом багатьох років спостерігається брак професійних кадрів, що можуть працювати в сфері музеєзнавства та охорони пам'яток, рекомендовано визначитись, якою мірою програмні результати навчання за даною ОНП сприятимуть подоланню цієї кризової ситуації.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

У цілому освітні компоненти, включені до ОНП, в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей і програмних результатів навчання. Але при цьому зміст освітньої програми не має чіткої структури, оскільки окремі освітні компоненти суперечать логіці взаємопов'язаної системи та мають некоректне формулювання (наприклад ОК "Музейний та виставковий дизайн" має некоректне формулювання та відноситься до експозиційної діяльності музею як цілісної освітньої компоненти наряду з "Науковою організацією фондів музею" та Організацією науково-дослідної роботи в музеях"). Рекомендовано переглянути зміст освітньої програми та збалансувати його з урахуванням більш пропорційного розподілення дисциплін музеєзнавчого та пам'яткознавчого циклів. Також, наявність лише двох освітніх компонент з менеджменту та професійної етики не спроможні в повною мірою забезпечити спеціальну освіту з акцентом на організаторських та управлінських компетентностях, тож рекомендовано ввести дисципліни, що повною мірою здатні забезпечити задекларовані цілі та результати навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти. Рекомендовано розширити можливості для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання в цілому відповідають вимогам акредитації ОП. Рекомендовано конкретизувати особливості ОНП у частині фахового вступного випробування на спеціальність 027 "Музеєзнавство, пам'яткознавство" другого (магістерського) рівня.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Освітній процес за даною ОНП в цілому відповідає підкритеріям 1-4 даного критерію та забезпечує реалізацію цілей, формуванню фахових компетентностей та досягненню програмних результатів навчання. Рекомендовано конкретизувати дані про цілі та результати навчання, викладання та наукові дослідження, пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти. Навести інформацію про оновлення викладачами змісту освіти, вказати на основі яких наукових досягнень і сучасних практик у галузі музеєзнавства, пам'яткознавства ці оновлення відбуваються. Використовувати інноваційні форми навчання.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Контрольні заходи оцінювання здобувачів вищої освіти за ОНП є чіткими, зрозумілими та дозволяють об'єктивно оцінити рівень навчальних досягнень, а правила академічної доброчесності урегульовані та дотримуються. Процедура перевірки робіт на дотримання їх авторами правил академічної доброчесності уніфікована для всього ЗВО на основі програмного продукту «Unichек». Разом із цим обізнаність здобувачів вищої освіти щодо процедур дотримання академічної доброчесності вимагає покращення, зокрема проведення цільового моніторингу обізнаності здобувачів вищої освіти з процедурами проведення контрольних заходів і механізмів оскарження результатів контролю, що дозволить оцінити рівень відповідності критерію. Також рекомендовано зазначити, які технологічні рішення використовуються на ОНП як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Критерій 6. Людські ресурси

Професійна кваліфікація викладацького складу, задіяного у реалізації освітньої програми, в цілому забезпечує реалізацію визначених цілей, набуття здобувачами освіти фахових компетентностей та досягнення програмних результатів навчання. Разом із тим, наведена професійна та академічна кваліфікація окремих викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, породжує сумніви у здатності забезпечити досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання. Так, навчальну дисципліну "Музейний та виставковий дизайн" викладає фахівець з історії мистецтв, на той час як експозиційне будівництво - один з основних видів музейної діяльності, що вимагає високої кваліфікації в експозиційній справі. Дисципліна "Новітні технології в музейній справі" вимагає підвищення кваліфікації в інноваційній музейній діяльності, сучасній музеології, а не Інституті історії України НАН. Рекомендовано користуватися показниками науково-педагогічної активності для визначення рівня професійної кваліфікації викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми. Для реалізації поставлених цілей та досягнення програмних результатів навчання рекомендовано залучати науково-педагогічних працівників в галузі музеєзнавства, пам'яткознавства інших ЗВО, науково-методичних та наукових центрів.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Освітнє середовище та матеріальні ресурси в цілому забезпечують досягнення визначених даною ОНП цілей, набуття здобувачами освіти фахових компетентностей та досягнення програмних результатів навчання. Разом із цим обізнаність здобувачів вищої освіти щодо процедур вирішення конфліктних ситуацій вимагає проведення цільового моніторингу, оскільки не зрозумілим залишається відповідність критерію чіткості і зрозумілості політики вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовності її дотримання під час реалізації освітньої програми.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Процедури забезпечення якості освіти у ЗВО відповідають вимогам. Рекомендовано більш результативно залучати здобувачів вищої освіти, роботодавців безпосередньо або через професійні об'єднання до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості, щоб була можливість продемонструвати конкретні приклади. Також рекомендовано використовувати сучасні інформаційні технології, які дозволяють охопити більш широку аудиторію стейкхолдерів.

Критерій 9. Прозорість та публічність

В цілому, ЗВО підтримує достатній рівень прозорості та публічності основних документів, якими забезпечується регулювання освітнього процесу та реалізація даної ОНП. Разом з тим відсутні підтвердження взаємодії розробників ОНП зі стейкхолдерами з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін (стейкхолдерів). А залучення лише 4 представників з боку стейкхолдерів, представлених м. Києвом (на той час як ОНП не має якихось географічних обмежень) для обговорення навчального плану ставить питання про достатню прозорість процедур взаємодії зі стейкхолдерами. Рекомендуємо звернути увагу та розширити як мережу стейкхолдерів, так і комунікаційні канали спілкування зі всіма зацікавленими сторонами.

Критерій 10. Навчання через дослідження

не застосовується

4. Додатки

Відсутні

Шляхом підписання цього експертного висновку я підтверджую, що внесені до нього відомості про присутніх на засіданні ГЕР і результати голосування членів ГЕР є достовірними, а експертний висновок було схвалено на засіданні ГЕР так, як його викладено вище.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

Головуючий на засіданні ГЕР

Осередчук Ольга Анатоліївна